

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 46.

НА ЦЕТИЊУ, У ПОНЕДЈЕЉНИК 18. НОВЕМБРА (30. СТУДЕНОГА) 1874.

ГОДИНА II. (IV.)

ГЛАС ЦРНОГОРЦА* издаје се сваког четвртка. Стари: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. н. 4; за БИХ. 3; четврт год. н. 1. 50. н. 3. За СРБИЈУ год. н. 7; по г. н. 3. 50.; четврт н. 1. 75. н. 2. За друге земље год. н. 8, по год. н. 4; четврт год. н. 2. За оне земље са којима се налази, издаје се и поштеном, а летиш уредништву на Цетиње.

ЦЕТИЊЕ, 17. Новембра.

Како нас у садашње вријеме највише занимају политички односи са Турцима, французима, аустријанцима, немацима, италијанцима, који се распиралају између нас и њих.

Није никакве сумње, да овај зачет засеже дубоко у живот нашег политичког живота, па за то сматрамо да своју свету дужност, да о овоме највише питању обратимо претећи сваки и највише питање, који се односи на стоји у свези са овим питањем, и да трезвено писмо на своју околност, која би се могла пражњени на ову ствар.

У прошлом броју овога листа донијели смо билежницу о раду изасланих комисија једне и друге стране, које распиралају и испитују кривични догађај подгорички у Скадру. Колико смо из потпуно сигурног извора дознали могли, судећи са сваком безпристрастном, са усвјехом досадашња рада не можемо бити никакво задовољни. Турски комисија, иако боље рећи, турски влада навалице одговорила питању. Ово је већ један појав, који се сигурно не чини без некоег намереног разума. У рукама турских власти ишле се све поглавља коловоза и саучесници поклопа, па и ако је мноштво безпристрастних свједока пред њима суди изговорило и измислило све кривце, истражни посао још се ни близу испунио не савршетку. Радна комисија своди се још на нулу. Наши изасланици неистајано ургирају да се ради и да се залучи, но троме вријеме са којом највише приноси заплетињем. То праведно захтевање не налази одговора. Турци излазе хришћанских свједока — и то њихових држављана — не узимају, а законци — као по некој ковали — сви без изузетка поричу, да су судјеловали у убиствима. Сад само по себи излази питање: дакле ли се то са разглашеном равноправношћу напредних поданка? Јест, али власти турске траже само мухамеданце за свједоке

против мухамеданаца, па и то још у помоћу подгоричком, где су готово сви Турци наше владине биле учесници и поново проглашеној крви!

Ово је управо више не „турски“.

Познато је и може се рећи, да је у самој природи урођено, да злочинац веће никада против своје личности свједочи, а тијем више где је злочинство највишег степена; то би значило ништа мање, но осуда самога себе. Или можда за то „праведни“ турски суд не израва изказе Хришћана, што су неки од убица на истину рекли: „Ако се нађу два Турчина, који ће на душу криви, да сам ја сјекао Црногорце у Подгоричу, тада ми главу носите“! Ако је то разлог, онда се разликује.

Но да сада оставимо ово на страну. Наша комисија има потпуно свој задатак, нити ће се дати обавијести простијем сплеткама и неупутнијем заваркивањима. Јер ако Турци и даље продуже рад у овоме правцу, не сумњам да ће и наша патристска влада, пошто увиди, да су узалудни сви њени човјечки настојања и покушаји, позвати од своје стране: доста је, даље не можемо! Сада пак обаврети немо се на нешто друго, које нам опет даје повод мислити и сумњати о чистини турских изјава гласа овога посла.

Бави готово у исто вријеме када су нам стигли гласови о којима смо већ извјестили, у то исто вријеме бројалају на све стране из Цариграда, да су тридесет и два учесника у крвавом подгоричком дјелу осуђени сваки на двадесет година тавнице, да Црна Гора није с тим задовољна, но да умљед тога влада велика узбуњеност међу Црногорцима.

Није никакве сумње да је ово опет један „морич“ турске дипломатије, који с једне стране сваким настоја да посва против разлога растегне и продужи — тобож да разликаме у нареду црногорском ратом и узбуњеност охладити и утиша се, — с друге пак стране грубе по

савјету, да је цијела ствар савршена, а тијем да види, како ће се јавно јавности ове издати.

Ко и најмање има здравог мозга у гласи мора признати, да у овом случају лежи нечисти на-ијера стамболовских дипломата.

Но оставимо нека Турци раде и, ако им је воља, продужују посао на свој начин као што су започели, ми добро знамо дакле је граница поштења, и с наше стране што нам ваља чинити иза тога. Ми пред нама изидио веће угањене докове и чујемо крика јавне свјеродни над свјетом гробовима невини и на правди Бога познаних. Нас у нашој жалости и праведној гњеву тјеша једино да сада укупно саучеснике обрадовамо свијету уопште, и наше браће ишчине; а Црна Гора знаће ће да тражи — и тражи са-тисњенију.

ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ.

Бечка „Преса“ има доше из Цариграда у коме каже, да је односи великог везира Али паше према заступницима великих сила италијанцима, Инглеску посве затегнут. Празни положај иностранца у турској пријави се неистајано, па се и нехаје за обавезности, што их је пори преузима по париским уговорима у складу својих хришћанских поданика. Познати хитанство јуностаје све више артири рачуна; мухамеданци, који су прилику вјеру хришћанску, строгости се прогласи, јавна несигурност и поруције у управу била све то већа, ни осим тога изиди још и глас у мноштву провинцијама, које остају без никакве помоћи. Ако који посланик штогад приговори или опомене, велики везир понавља се са тјесом охолости, какова се пије јавно онама код цариградске владе.

Наравно да овакав начин постају све неповољнији односија међу великим везиром и заступницима јевропских сила. Осим тога настоји велики везир, да дотични заступници разјетко кад дођу у дотични са самим султаном; у тако поступају пошљивше за то, јер се боји, да би такве конференције у стању биле уздржити не-

ПОДНИСТАК.

БЕСЈЕДА

коју је приликом прославе двадесетипетогодишњег престави Змај-Јована Јовановића у свечаној сједници црквеног одбора Матице српске

говорио

Милић Димитријевић

подпретседјеник Матице.

(Наставак).

Поред све силе и богатства млетичког није се дво поворити људима, и што су Млетци у великоме, то је Дуброваци била у маломе. Као што су Млетци Дубровачку у свему узор били, исто тако и појезија дубровачка, и ако је можда под њеним утиском српске народне појезије била, разлика се тек под жарким сунцем италијанског прјесништва до свога највишег савршенства. Као што је дубровачка република меки особени положај имала, исто је тако и дубровачка књижевност, која се у свима тргнама својим јавно развила била, меки савршеност уред историје књижевности српског народа. Она је у тијесној свези са политичком историјом Дубровачки: са политичком независношћу његовом поврху је, са развеном државног живота дубровачког развила се и ова, а са проишлаго независности дубровачке угасила се и дубровачка књижевност. Као што

је свима за себе мила, исто је тако била и без утисака на развено српске књижевности.

Послије дуге одпочивке у књижевности српској почину на крају прошлога вијека међу народом, који је у крајевима аустријске царевине живио, да се показују знаци живота на књижевном пољу и живне српске лире заузимае. Али су то били врло чудни гласи. Осјећају што су их они провосили, обучени у туђе руке, ијесу могли да прибаве себи приступи у српско срце, а због њихови вријеђали су српско, на прост српски говор навикуто уво. Пјесници српски, највише на школама духом класичизма побише за класичним узорицима нарочито пак за римским не баш врло узорицима пјесником Хорација, а називалие пјесме своје јазиком, кога народ не само да није говорио, него га је слабо и разумјевао. Први почетци уметничке појезије били су као сузе биле, које зетина можемо да познати, али нити ми видимо боје, нити ми осјећамо мириса, — били су страњи и противни духу народном.

Тамаи су се страни гласи српске лире по српском дугу највише развијали, кад се јавио човјек из народа, који, као што Бранић, језик, донесе:

— „бреже цијева.

„Ако до три, тамо четир струка

„У један час окити се дука,

„Закириси цијела околина“!

То је био Вук Стев. Караџић, који сам није био пјесник, али који је осјетио свежи српских народних пјесма, те замио по народу, покупио их и изио их на свијет, те тиме отворио врло богато врело за изучавање духа народног. Српски народни пјесници требали су тек страњи народа да се задиве, да учени свиоги својих народа обраде своју нарав на њих, и српско народне пјесме постадоше тако предметом изучавања.

Но прије него што ће страњи гласи да укључу, прије него што ће нова руком да обдије српски Парнас, појављују се његово у једно да-би три велика пјесника, сваки за себе особит, и опет кад их дуге сматрамо и проучавамо, онда изидио међу тајну свезу, него далеко сродство међу њима. Та три човјека испуњавају врлоу која лежи између њених класичних свјетона и нове појезије и чине уједно прелаз из једнога правца у други. Та тројица су: Сима Милутиновић Сарајлија, младица Петар Петровић Негош и Милић Махурић. Ни један од њих тројице није основно засебно школе, но с друге стране може се и то рећи, да ни један од њих није продукт историје, сав су тројица најчистије, прави генији, и спадају у ред њених најгенијалнијих пјесника. Углав класичности и углави српске народне појезије сави се у њихови пјесници у једну хармонију. Радила ове тројице дузи свала њених и доба рођења и дјетињства Змај-Јована Јовановића

тов положа. Судbina rindeko kada nije puzanje
cije. Pri tom, Avni puzi skupo je sa cesti
mnoho vinskih dostojanstvenika, a neko opet pro-
stijao; jednako rijeci radi njezgo.

Избор романског китрополита, како
угарски листови јављају, тежио да не се потвр-
ди и то највише с разлога, који се тичу особе
изабраног китрополита и његове политичке у-
праве. Сомњеници листови приписују до душе да
је избор правично обављен, а тако исто да нема
ни политичких обзира, због којих би се једно
избор уништио. Једина је, кажу, то, што је
Попасу није волео до куд. Ако се међутим
овај избор уништи, мисли се, да то неће остати
без последица, будући да су бирали влада-
вима Попасу-а устројили се на тежљу писменог
програма као компетитив странка, која ће код
својих обављати коти уз се пољску романо-
сти архива конгреса.

Министарство угарског привредних послова ра-
спрала закључке о устројству привредног
свјетног ерског конгреса. Најду се да
ће до мена прена бити потребан.

По гласовима из Јуббана ради се
обављено на поморску измјену младих у старо-
словенске странке. Као што је познато да крајко
пријесе обавиће не се избори да Јуббана трго-
вачку комору, коју је недавно влада распустила.
Словени су увидали, да једино слогам међусоб-
но у стину су одржи побједу над странком
„Уставојером“ исланком. Орган Старословенца
„Новице“ пишу, да треба велико ишљивости и
опредности, ако нијесу ради Словени да их
Црнци надмудрају у предстојећим изборима. Са
словенским друштва у главном граду Јуббана и
ио оставили кјестива треба да узаве ову око-
ност, да небуе послје прекасо. С тога препро-
ручују „Новице“ таквог кандидата, с којима би
нама бити задовољно обје странке. И младо-
словенски лист „Са Народ“ слаже се у свему са
словенујем предлогом, да од тада закључују,
да ће доби до слове међу те двије странке, ко-
ја је заиста потребита сауда, а нарочито у младо
народу, која има јак и велике своје противнике.

Српна црпа аустројског надвојводе Кара
Фердинанда, син гласовитога јунака од Асперна,
надвојводе Кара, а брат савременог врховног вој-
ничког старешине јаршала надвојводе Азбрехта,
примио је 8. о. ж. у својој 56 години на сво-
је добро Селенију у Моравској. Покојник је ду-
го пријесе катио од неке болести, која је била
својина са неспаванјем.

Бечки листови допијели су ових дана зна-
нички добне грога Андришија, као министра
својих послова, на аустројске министре трго-
вине и финансија у погледу договорива са Ру-
сијом о буџетским погодбама. Грога Андришија
боји се, да би се то договорива међу Аустро-
Угарском и Русијом могло развити, пошто допи-
ели аустројски министри стављају одлучан захтјев,
да Русија за одређено пријесе догради сво-
је железнице до Томашова и Новоселце: Русија

одбија тај захтјев. Истим министарством јавио
је, да је припрема с променом својих руско-
железничких са аустројским на означених мје-
стима, али да то зависи у одређеном пријесе,
на то међу Русија да пристаје. С тога грога
Андришија препоручује аустројским министима,
нека узаве у том погледу ишљивости Русије и
нека не стављају у погубељ буџетски уговор са
Русијом.

Задарски „Национал“ доноси вјест, по
којој 33 сигурног изворе долази, да сви глас-
ови, који су се у задње пријесе развијали о
домацим најлеснија длакатисног барона Родача,
ишљиву никаква основа. Није сумњати о истинито-
сти овога гласа, по ће бити да су речени глас-
ови расутрени од које друге стране најверно.

30. вр. и. приминуо је у Београду послје
дугот боловања пуковник Милош Јоксич, који
је био уједино и командант издржне војске у би-
градској бригади. Покојник је био најстарији о-
фицир у војци по годинама службе. На мјесто
његовог кнежевског указом именован је за брига-
нира истог одјела подпуковник Јубојар Узун-
Марковић.

Италијански највиши патриота генерал Га-
рибaldi у задње пријесе излази се у великој
потреби. Код се овај глас развио, многа знаме-
ниста места потврла су, да своје првом и сла-
веном јунаку даду годишњу пензију из општинских
благајна. Осим тога јављају, да ће пријатеља
његова предложити у предстојећој сесии парла-
мента, да му се одреди из државне касе годиш-
на пензија од 50 до 100 хиљада лира. Није сум-
њати да ће се овај предлог примити; но је питање,
да ли ће стари генерал дјети примити владину
полаку.

Многа пребацију мадридској влади, што
је издала наредбу, да се војска врне напрег у
своје позиције пошто је одбио Каристе од
града Ируна, као је тада имала добру прилику
да сатре Каристе у њиховом узишцину. Ивечи
хоће да кажу, да маршал Сервало то чини с на-
мјером, како би раздвојен рава продужио себи
власт и црпотио своје сархе.

За Дон Карлоса управо се сада незна гдје
се налази. О томе се различно говори. Неки
хоће да је прешао на француске земљиште, до-
чима тај глас други опровергавају.

Д О П И С И

У КОТОРУ, 10. Новембра. — 25-годиш-
ница котореке читаонице. — *Најлесни Родич*
и *домарство*. — *Родичица*.

Пјесник као се одавно јављао, па сада не
честу да пропунити а да им не саопштити о
својности, коју смо имали приликом прославља-
ња 25-годишнице наше читаонице, и моли да у
нашим опште узвасном листу дамо мјеста овај
арстала да и остали млади браћа признају.

у борбу њихову као Бранко; нека је народна
појезица тако рећи, замијела и савладала, —
разлика између његових и народних пјесама мо-
же се скоро свести на то, што се на народним
пјесмама види, да их је природни геније, човјек
самоук стварао, а на Бранковим пјесмама огледа
се углавном образована вјештака, дух генија у-
мјетника.

С овим што сам досад рекао, нијесам хтјео
измјенили слику српске појезице, јер то би била
врло пјесма и невољна слика, него сам хтјео
само да вам пред очима развијем у главним по-
тезицама напрег наше досадање појезице, како би
та са овим другим миштрим, што ћу сада да га
цртају, упоредити и сравнити, како би пјесничке
гласе Јована Јовановића, дајмо разумјети
боље оштрим гласом.

Знај-Јован Јовановић родио се 24. Новем-
бра 1833 године овде у Новом Саду у племи-
ној породици Павла Јовановића, градоначелника
и сенатора новосадског. Данас то већ врло збожи
код се племиство једино породице на срећу истине,
али ја ову околиност навладило спокојем с тога,
што су у доба рођења и у доба дјетинства Јо-
вановићевог још феудални односијаји у овој држа-
ви владали, те се онда још на племиство велика
важност покладала, и што је у оно доба, које је
више патријархалан карактер на себи носило,
положај и улаз сенатора једино са кр. вароши
аустројског друга био немо дамас, а за нас је то

Читаоница котореке 9. о. ж. објавила је 25
годину свога опстанка. Сигурно да ће бити ово
једна од најстаријих читаоница у нашем народу
које дан данас постоји. Код су је наши которски
радољуби преје 25 година основали, не вјерујем
да се који од њих знало, да ће ово године жи-
воти дочекати; јер каже су биле прилике и ка-
ко је наш народ живио, и колико му се неправдица
стављали од стране властојих власника, то је у-
право чудо како се овај завод могао за све то
вријеме до данас одржати. На сада, уз родољуб-
ље и пожртвованље нашег народа, боље стоји
ио је стојао влада прије.

Ко је год јуче проишао пажљиво са. Николо
испреди читаонице, кога је виђети од саме зоре
гдје се вије на кој народна застава. То је био
знак, да је то дан данас међу нарочите сачетности.
Дође и вече; грађанство которско обојега, пола
нашуми дворану читал шна. У 7 и по сати започе
својност са гласовном академијом, коју је при-
редило наше првачко друштво „Јединство“ са
родољубном намјером, да сачетност овога дана
увелича. Од одсвираних и одјесаних монада
највећина се публици донала „ведика фантазија“ по
Бернатовић мелодијама, коју је подпуно пје-
штачки одомирао друштвени учитељ Г. Вихлини
уз пратњу оркестра. Олјенија је не маре више
истачан позната Јажинића пјесма „Богам сила“,
у музику сложена од Г. Јенца. Академија завр-
шила се маршом, кога је управител друштва
„Јединства“ Г. Ша. Огменовић сложио по народ-
нијем пјесмама.

Имеђу свирке и пјевања, у половини, читао
је Г. Јован Судић бесједу „О одгојењу на-
родноме“. Задовољство и одобравање публике
показивало се честим поздравима и пљескањем.

По савршетку академије започео је бал и
трајао до повоћа, а за тијем вечера, коју је на-
рочито одабрани одбор приредио. Весела се про-
тегла све до саме зоре.

При сачетности су била заступљена сваког
друштва: Јубровачка и добротна читаоница,
вјешки скуп, бечко „Јединство“, друштво светог
Ворфа, пјесачко друштво „Јединство“, „Gabinetto
di lettura“ и војнички касина. Завлајало дру-
штво мјестно одређило је било свога заступ-
ника, но исти ради болести изостао је. Бранко-
вих честитања, имала смо од 5—6 дозвасних
читаоница, од забрбачке читаонице и касине,
београдске читаонице, бечког „Јединства“, „Зоре“
и „Велебита“. Такођер и поједине личности по-
сладе су бројавне честитке.

При вечеру било је много родољубних вде-
рела, међу којима цару аустројског, кнезу Ни-
кол и Младу, Милетићу и Досанчићу и мно-
гим другим савасима нашег народа, која се
боре да добро и напредка негов.

На сигурног изворе дознао сам, да је наш најлес-
ник, бар. Родич, приликом потпог балања одао
у Боклу, препоручио народним гласарица, да по-
моћу да се у Боклу уведу зашлор (докобиро-
ствни). Говоре да су њушени својим гласарим одго-
ворили у оца, да они то неће нишито чинити.

На шест година дана прије него што ће у-
држити гласне живце Јовановића, бот у доба кад
су у чинство Јароша просвјешћени духова прешли
да прикупљају материјал за нов друштвени пре-
образај, немијају још ни сами књиже пошле-
дине пријесе сабом допјети, у то доба зато се
добле још нечужен славу у српскоме југу, поја-
ви се Бранко Радичевић као пје-ник.

Звучи негово лире продирати се неодољивом
силом у душу народа. Из пјесма негових вејно
необичан жарас, развијало се први музикалан
тон. Све то заједно очаравало је читаоце, а о-
младина српска, којој је Бранко прку своју књи-
гу пјесма посветио, црпила је из ње одушевље-
ње за бурна времена, што су за тим наступили.
И поред свега тога, што се тим пјесмама „дано
народ, чинио му се као да су му те пјеске по-
дигле, као да их је негде снјивало, а све то чини-
ло је чест, неодољива дух српских народних
пјесма, који је Бранкову појезицу просвјетлио,
Бранкове пјесне раструпило су својим свеским дахом
многу пјесничку вису у издржаним срцима. И за
живе постало је јато младих пјесника, да у ду-
ху неговом, у духу народних пјесмак што зве-
че, што кинатије оштре Парнас српски. Ни
нико од њих није узео тако да примиче у дух
народних пјесмак као Бранко што је; он не да
их је само проучио, он се угубио, укљино у
њих; њих није узео тако да представљ суштинку
народних пјесмак, њих није узео да погоди при-

врло књиже оштрост, ако ошче да „достојно о-
ценити наше пјеснике и да његову радњу прво-
ном свјетлошћу објасно. Док се еписки пјесник
сарила из својих пјесма, представљајући на
догађаје своје припојетје тако, као да се сари
од себе пред нашим очима развијају, докле зире-
стуба савна среду, и осјећајући својим прики цео
свијет у себе, да нага га онда у огледалу своје
душе понаже, — он не нао на то, да пред наше
очи изнесе слике, доје је нага се донасти и за-
нијети нас, он оће да свом осјећају нађе одлика
у нашој души, да је доведе у овај исти распо-
ложај, у коме се сам налазио, над је пјеску
стварао. Ако ће зирети пјесника с довоном да
носи неке лирског пјесника, то по томе, што сла-
да у својим пјесмама својом себе представља,
личност његова мора пошто велико у себи сри-
вати, он мора у грудима својим носити цео свијет
и индивидуалност своју да најдлабинитијем одо-
ла узвасити. За то нас код великих лирских пје-
сника знања исто тако њихов живот, као и њи-
хова дјела, и тек кад сазнамо живот великих
лирских пјесника, нестом смо онда у стању да им
дјела као што треба разумијемо. Живот Младара,
Давида, Хенкса, Гетера, Баркова, Мучића и Пе-
тешије знавају нас исто тако као и сама њи-
хова дјела, док у Омировој епопеји Ахил и Одисеј
сау нашу пажњу на себе привлаче, а о пјеснику
њиховом Омиру ништа друго не знамо, до да се
Омир знао. Колико да се пута заштитио о по-

jer bi ih narod mogao. Kao svoje izdajnike. Bole bi učinila da da im ostavi na miru. Kad, kao toliko duboko čini misli, usred sa drugima čini; ta bi imala kralja drugu potrebu. Na njemu bi i mi zastupnici na narodnostu bio-
du zapitani što vladu o ovoj stvari. Dajmo da mu je to i dužnost.

Ovo nam o izgubljenosti jednog od prvih naših bokserskih sinova. Kadotna pomorski Božo Matković sa Prijava 7. o. m. promijenio je ovaj svijet sa boljem. Ova čestiti Srbija, ne samo što se za života, svoga borbu sa morskim valima, nego vada u svako vrijeme stajao je uz prve borbe našeg naroda za korist i čast Boka, za pravu i dobro vjenu. Prema je u vrijeme po-
greba kina bluskom padao, opet se mnogo nara-
da okupila da mu potonu čast ukažu. Laka mu
crna zemlja!

IZ DROBIVAKA, 9. Novembra. — Neće još prošle godine pisao sam kao što na živoj
muji radi napisati pisara. Do luno imalo ovi-
u pismenu jedno malo vještice — Slavime, je
se nalazi što god trgovine za svine posla, a tu
je i plemenski glavni sud načelnost; no pored
sveta toga nam se potrebe ne mogu se odati
podmiriti, na svo za to primljeni imi na naj-
bliže turske pisare, u čaršiju grada Nishina
kralj u Psevla, da prodaju svoje proizvode u
kupnju što im je za njih svakidašnju po-
trebu.

Pored svega toga što su spomenuta pisara
mjesto do 8 sati i više od nas udaljena, ni ne
bi imali prosta toga nista; i naša stari ho-
dali su u službi se s tih pisara, na bi
mogi i mi, njihovi sinovi i unuci; ali je tu
opet druga. Ne samo što putnika čovjeka na
drugo čelade ukori dalek put, no su mjesto ku-
ljena se proziva nesigurnost, u potonje vrije-
me ne bi da priđe. To je što je namis narodu
mucno i nepola mu da se plače. A ko ne bi
vjerovao svo življenju prijeru.

Nije davno bilo hodali su dva naša vola-
na kralja iz čaršije plemenske, Misha i Slavime
i Nikola i Slavime i herali desetero kralja na-
tovanjenici; Kolonijalni Turci dočekaju obilno-
jnu na kraljevoj Gori i ovale na kralj iz
busije. Nikolu usaju na kralja u Mishi salone
obito tih, čovjeka, čovjeka, čovjeka, čovjeka
preko praga, na obicaju svih desetero kralja.
Da su stivali ljudi, koji uđu na pisare i
sa pisara, to je, da kralji, kralji i pri-
i kralja ne i po sada. — no su bar žene blis do
skoro sigurne, u njih se nije ticalo, one ko-
gaku putovati sigurno; ali toga sada nije. Tur-
sko nevoljstvo dotle je doheralo, da ni ženski
strana ne može bez dla proći u mirnom putova-
nju. Evo nam dva slučaja.

U mjesecu Septembru ove godine pođe žena
Sava Jutina na pazar u Psevla. Na njenom po-
vratku dočekaju je Turci. Na nesreću ženu uka-
la je na sebi haljinu sa srebrnjem vučama, i

to je zakonitica nado u ovi, na je dočepaju i
stavu s na da skidaju. Ona se počeo braniti i
likati, tada ona po svoj udari kraljica od pu-
šava lon je obemane u kralju s na sve što je
na sebi imala, na je tako ostala. Sutradin nađu
je uolurku i kralji putnici, i od na od-
nalo kralju pušio dijete. — digne je i ponese
dokla.

Sedam dana po ovom nesretnom slučaju, be-
zu istoga vjesta je se ovo grozno djelo izvrši-
lo, nađu na kralju tuđe opet drugu kralju ženu
i neta kralj na pobosno dijete. Ona je druga
žena iz turske granice i nije sumnje da su tur-
ski haljuci učinili s na, kao i s oboj kralju.

Kad se ovaki dočepaju i ovaki dila čine,
i to još se slobodno kralja, to je znak da je
kralji prijevrat prispio, niti čovjek od pošte-
na i obraz može to neć podnositi.

ČETINJE, 17. Novembra. — Dobili smo o-
vijek dala iz Boka kraljeve jedin oviširani
članak u formi izjave sa stotinu potpisu, a
sve lića oštećujućeg i različitog stala.
Članak je napisan poredom izjave 30-riće kralja
velike škole biogradске, koja je nedavno izšla
u „Zastava“. Sadržina mu je obrana naše vjere
pravednosti i napada na daljnije nasipanje, ko-
je otvara put racionalizmu.

Ne pominje i saka „Zastava“, koja je
spomenutu izjavu donijela, izrekla svoj sud o
njoj, a uz to je cijeli stvar neć počela starati,
ni smo mišljena i moljimo, da ne biti u in-
teresu kralja, da se u tu stvar i ne tiche. To su
razlozi koji su nas pobudili, da rečeni članak
nepredijeno javnosti.

НОВОСТИ

СРБИЈА. — Њ. Са. кнез Милан отворио је
10. о. м. народну скупштину у Београду са пре-
столијем говором, у коме илuminисе путовање
у Париза, пријатељски посету у Русију и са-
станак са кнез-оцима и државницима великајех
сила, из чега се вада кориснијем резултатима за
Србију. Кнез обећава много законске предлоге и
уосталог, уосталог, да се устан измијени у либерал-
ном смислу. Престолија говор пријатан је са о-
дуживањем.

ДАЛМАЦИЈА. — Задарском „Националу“
јављају из Беча, да је у последњој аудијенцији
цар Франсо Јосиф обећао најближем далматин-
ском барону Родићу, да ће на пролеће посетити
Далмацију.

УГАРСКА. — Цар је примио у Пешти де-
путацију румунског конгреса која је тражила по-
тирбање изабраног жуполокта. Цар је обећао
члановима депутације, да ће по договору са у-

гарским министарством настојати, да одговори на
на конгреса.

ТУРСКА. — Султан и већина турског ми-
нистерства по дугом доверљивом, као што јав-
љају из Париза, одобрила је да Русија и
Србија могу склапати са иностраним државним
трговачким конвенције. Ово се успјело највише по
савету Ризе наше, дубини султанов. Тој кра-
љиком изразио се султан Арме наше, министру
својих послова. „Нази само, да остани стар
при конвенцији и да се ту не тачку кралов
политички послови за које само је као суверен
имам гласа.

ЊЕМАЧКА. — Јављају, да спорнијаш допет
кога је кнез кнез Горинко у Берлину у руско-го-
ри са кнезом Бизмарком, одбоје се ни отвор
Аришкову, при коме се кнези писми, који садр-
жавају неке тајне руске политике. То, кажу, да
је био повод другог затвора Аришкова.

ИТАЛИЈА. — Бројалају из Месине, да је
један италијански брод ушлео велике неводе
разбо се о кнезбрешке обале. Брод са цијелим
лудством потонуо се. Иста несрећа постигла је
и једну американску лађу, но кнезати у морари
спаси су се. Аустријски ратни брод „Сајла“
насукао се и изгубио једно чело.

ИНГЛЕШКА. — Њер руског цара, велика
кнегиња Марија, удати промиса кнез за херцога
единауринског, родила је недавно сина. Крштење
обавише се свечано у палати Букингхем. Свечан-
ности присуствовао руски цар, велики кнез
наследни, велики кнез Александар, кнезови ин-
глишке кралевске фамилије, министри и сви стра-
ни заступници.

ХРВАТСКА. — Преосв. бискуп Павловић,
г. Јосиф Јурај Штротмјер, прославља се 26. о.
м. 25-годишњи јубилеј свог бискупства. Ве-
ликом родољубу хрватског стила су тог првен-
ком честитали са свјакх страна.

ФРАНЦУСКА. — Тај-р повратно се из
Нице у Париз и тог првљиком изказо одлучну
рјеч, да треба радити на распусти кралара и
приправити се за нову борбу при изборима.

По до сада познатјих муниципалитетних из-
борних у градовима продају су рената лански
мандати.

Царица руска, кажу, да ће идућу зиму
провести у Кану.

ГРЧКА. — Крал Ђорђе одлучио је, да по-
ноћу англиском учини промјену у досадашњој др-
жавној уредби и ступи настојећи реформацији
устав. Инглизи настојавају да сложију руски у-
став у Грчку.

РУСИЈА. — Завјично се оповргава из
Петрограда, као да се скоро ушто у траг кне-
кој завјери и да су до сада 3000 лица позате-
рани. Цијелим ствар свјетом се у томе, што су
слушници медицинског факултета узбуњили се би-

ближем животу Бранко Радичевића, и колико пу-
та замислио, што суверенијаш неговим ншта о
животу му неволиштин, а с друге стране тако
насе се мало тиче, но су пјесни Милоша и Марка.
Да се дјела лирских пјесника дакле потпуно
свако и оције, није измислио да знамо сваку и
најмању маленост живота ни. Ту околност да је
наш Јован Јовановић по рођену пјесник, споже-
нујмо за то, да покажимо, какава се, не само у
оно доба, него још и касније важност полагања
на наследјено племство, и како се Јовановић
ушлео у дуну својој унијети до кинише човје-
чанске племенитости, што не само није надалу
важност на своје породично племство полагао,
него ни хлаја за нега — племенитост његово ду-
ше није допуштала да му ико титула брани.

Пјеско генералне пјесника Сине Милутино-
вића обдарила су колјеску Јовановићеву, а уми-
ни гласи Бранкова, и убојна труба за слободу и
част пјена српског била су концерт дјетињства
Јовановићеве. Под такм успјеху развило се Јо-
вановић до кинише лирског пјесника и год. 1849
баш у доба, кад ће засекат кнежа и вуљати топа да
онијени, литеже он и прве жини своје лире и
клице са Ховјакони.

„И кнез је оми.“

„Что бучи и пјесник.“

— свијо му се да ће бити пјесник.

По прије него што пређемо на књижевну
раду Јовановића, занимаљно је да споменем

једну епизоду из његовог дјетињства, која је у
тој тајној, исподљаној свези си читави животом
меланга.

Било је некако око 1840 г., а Сина Милу-
тиновић путовао је из Пеште у Београд. У путу
своје сврне у Нови Сад, и одсједне у кући се-
њатора Нави Јовановића, она нашета Зина-Јон,
Јовановића, у једној и у оно доба од првих ку-
ћа у Новом Саду, и ту пробави неколико дана.
Наш Јовановић, био је онда дијете од 6—7 го-
дина. Кад је Сина хтео даље поћи, опрости се
са донашњом и са свима у кући, али калог Јо-
не нека; потражише га и нашоње га у једној
соби, где спава; хтједоше га пробудити, али
Сина не даде, него се сакну и пољуби дијете, на
му онда спусти своју руку по главу, погледа
горе и рече: „да Бог да био пјесник!“

Што је најинтереснија пјесника оного доба
прорекао, што се Јовановићу снало, то се и
зблио. — из Јована Јовановића развио се при-
до даласко лирски пјесник у Срба.

Всх први покушаји Јовановићеви били су
пјесна ружен јутрења, која је обрнала крал-
дан. И ако је Јовановић жини своје лире под
непосредним утицајем убојне трубе удешавао, оп-
пет за то изиру из његових покушаја најтањи
гласови лирски; догађаји што су око њега не
огледају се у његовим покушајима. А да ли је
могуће да лирски пјесник, који све дјеше и
пјежије, боло и потпуније осјећа него остали

луди, да ли је могуће, да он није могао да при-
ије у себе и осјети оно, што је онда цео народ
одумсљављао? Морно је давако осјећати, али
није пјевао о томе, није пјевао с тога, што су
из дил кнезавог срца његовог били још други
тањи и чистији осјећаји, и то је баш што и не-
гове покушаје као производ правог лирског ка-
рактеристе. Шта пјева он у својим покушајима?
Пјева како му срцем нека тежња оклађује, на
пита Бога са небеса:

„Зашто свртном дало чувства само?“

— — — — —

„Вино тужи што боло осјећа —

„А какав је осјећања плод?

„Полај свртном барем камо чувства

„Кад не даде кини му могућства!“

— — — — —

„У томе га нека тужна сила успављује, и у

сиу му се показује да ће бити пјесник, те ће

тако своје чувство одлаутати под. У покушајима

својим пјева он још како невољно чека другог,

одуд се сунча раја, своју дину Јелу и пјесну

„Зора руд“ Међу пјесника, које је

сва пјесник покушајима назвао, има само једна,

и то баш последња пјесна из г. 1852, у којој

пјева страдано браће своје, и жели да свако још

један нови Вадов-дан.

(Паставиће се).

ли против једнога својих протесора, и због тога је истрага поведена.

КЊИЖЕВНОСТ.

Извила је први број издвојеног листа „Србдије“. Садржај је: Триен спасен, роман од Јано Игњатијевића; Сиротица, приповијетка Ивана Тургуљева; Запуштен дворца од Е. М. Наума; Манастири и државе у Херцеговини од Вука Вукосавића. Осим тога различите ствари и списи са описом које представљају два српска кнеза; Зина-Јоан Јовановића; манастир Раваницу у Србији; српски споменик код Ниша; Трешње; Александар; „Мозаравајен“ (Рус и Русиња су-стретали госта).

Наше што се види, садржај је листи јавно знаменит, а што се тиче елеганције листи и вријетне израде списа, то је изданамо очигледно. За то га најтоплије препоручујемо савремене.

„СРБИЈА“

календар за народ са сликама за просту годину 1874, који има 365 дана.

Надаје и уређује Милош Грабовачки, година шеста.

Извила је из издање, и мога се већ добити у Земуну код издавача, и у сваком српском мјесту код познатих родољуба и родољубкиња из растурања књига и у књижарнама.

Садржина му је у I. дијелу. — Опште знамените године, планете, календар, покретне сунца, мјесеца и планете и мјесец, четрна годинашња прегона, мјесечна четврти, покретливи празници и позивници у народну јавну, календар за годину 1875, мјесечна мјесечна и дугине дана, недеље за улаз у календар, и да се сјећамо. —

У II. дијелу: I. Срби и Хрвати на бечкој сјетовској изложби године 1873 (са 10 слика) од Тодора Стефановића Вилоски, II. мјесто о горину, III. брат и сестра, IV. шта важи самоу-правна објављивања и слободна штампа, V. да учино-српско-издавања, VI. Динио друштва за међу-српско-издавања и итедну, VII. кетарска вјера, VIII. статистика вароши Земун, IX. пјесме, X. мјесце за пјесме, XI. савјетови, вешари и пјесме. I. у Пријо Гори, 2. у Србији, 3. у Војводици српској (Српке, Банат, Бачка), 4. Двојој кра-љевини, 5. у Давијацији, 6. у Мађарској, 7. главни у Аустрији, Чешкој, Моравској и Шлеској, XII. Телеграм. — Пошта и лествице за жиг. —

О овом садржајном узда се „Србија“ да је оправдао свој племенити назив и нада се да ће да браћа Срби и сестре Српкиње својски при-гради и угодна дати. Циљна му је: само 25 и. дан 3 гроша за Србију, Прву Гору, Босну и Херцеговину. — Ко наручи 100 комада добија 20 комада за труд. —

„Српкиња“ календар за народ, година прва, стоје само 20 новчића или 2 гроша и на 100 комада 20 комада за труд. —

Оба календара су тако удељени за све за-воде гдје постоје друштва за међусобно пома-гање и итедну за међуљудну улазу, а за вешар-ије, трговце, занатлије и ратаре; вешари и ве-дјели тргови (пјесме) су тако јасно објављени да ни у једном досадњем српском календару није.

Земун, на Митровдан 1874.

Милош Грабовачки,
Србин.

Са дојакшанијем печатаним српско-хрватски-јех „Рјечника“ и се највише прикупљањем ри-јечи из уста нашега народа и из непрестаног читања наше младе књижевности изредно сам три рјечника: српско-хрватско-италијански, хрватско-српско-италијански и италијанско-српско-хрват-ски у намери да прикупи све што је до сад изабрано у наше српско-хрватске књижевности и да пресели на језик италијански, који је до-стиже до врхуна свога савршенства. Но како је још веома благо нашега српско-хрватског језика остало код других наших књижевника, тако сам уијерен да је нужно и да ће бити цијеласходно да, prije него их предат за печатање, позовем и

највише захови све љубитеље, научаваче на-шега језика да би извољили послати ми што ско-реје ријечи српско-хрватске, које су они сабрали у средини нашега народа или их сами изнели да су савршеног коријена, али које још нијесу биле печатане. Мога такође свакога од њих да би се потрудио поставити покрај поједине ријечи и-ли њен превод на језик који му је познат али њен сависао језиком српско-хрватским.

Уздах се да ми један од љубитеља а „на-учавача нашега језика неће се устружавати и по-молити труда да учини нашој младој књижевности свакомо велику услугу и да ће се сваки од њих да каже да на свјетлост све драгоцијено до сад српско-хрватског нашега српско-хрватског језика. А да ће се оставити ово које поудале закла-чијем из тога што знам да многи рад се већ за-чињају са збиреним наших ријечи, и да њихи пријављују већ велики збир закованих ријечи.

Учино молим сва уредништва наших срп-ско-хрватских новина да би извољали препе-чати овај мој позив.

У Биограду, мјесеца Октобра 1874.

Тома Младуи.

Поставио језика латинског на ред. ГИМНАЗИЈЕ.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Нер хоће да узме оца). Један богат, но већ у годинама човек у Берлину прје неко-лико година остао удовиком. Није његова нико до једну ћерку од 19 година, коју је строго васпи-цао. Једина јој забавна била музика и читање но-вина. Овај богаташ падао на ум, да се ожени, но о том не рече ником ни ријечи. Али како је већ у коду ушло, да се жено и удају преко огласа у новинама, то и овај господин у-потреби тај начин. Мало дана пошто се дао о-гласити као младожења, пође да скупим адресе у различитим редакцијама, које су се пријавиле. Њих је било свега десет. Међу овиме писали на своје велико чудо познати руке своје ждери и на крају почетна списа њена имена и презимена. У томе спису једна говори, како је рада и тога да се њена самоће и рада је ваљано че-ствитом човеку своју руку дати. Ја употребљавам, рече, ову прилику, јер мој строги отац удаљава ме од свих задовољства, никад немишљив из-дова, у друштва не идем, да тако и неким при-лике да учиним какво познатије. Над отац про-чита ово ријечи, постаде се сам од себе и свога дотадњег поштуната са јединицом ћерком, и на-даде му племенита намера на пакет, коју одма и изврши. Он пође једном свом добром пријатељу који је имао сина на женитбу, јави му за дога-ђај и понуди му за сина уз своје велико благо и своју ћер. Њекоји се одговори следећег дана на писмо, али, наравно, са сиром младиком. Из тога сависао су њадеци своју слободу.

(У које се доба дана највише поми-ре). Др Јонсон у Лондону написао је у главном изишћу заводу „West Riding Asylum“ за г. 1874, што је опазно, у које доба дана највише људи помире. Нашло је, да људи од кроничних болести најчешће помиру између 8. и 10. уре у вече. Код акутних болести опазно је, да највише људи помире или рано у јутро или касно у ве-че. Што је Јонсон написао савише се потпуно са теоријом. У јутро је живот најспокојнији (или као што њеки веле, дјелатност живота и тијела је најсавише) и објавио послеје подне, наравно је дакле да кронични болесници најчешће у јутро а најређе у вече умиру. Мишљење најјаче су у у вечер натегнуте и живи, наравно је дакле да људи од акутних болести најчешће у вече умиру, јер им јаче дјеловане услова затире снагу. Јон-сон није прав, који је писао, у које доба дана људи најчешће помиру, већ је само наставни мо-трера др Шнајдера и других.

(С пута око земље). Дана 22. п. м. до-позвала је у Специју кр. италијанска ерегата „Гарибали“ с пута око земље. Запутила се је правцем грама истоку, а била се је на путу данје године дана. Најпрви је стаи на америка-ске и азијатске обале, била је у Кини и Јапану и отишла из Јокохаме тихим океаном у Сан Фран-циско, одједрила је дуж западне америкиске о-бале прама југу то постијала у свакој луци; Ма-гелановим мореузом ушла је у Атлантик, била у

Буенос-Ајресу и у Рау-Жалену, а олате уо-пријечила атлантички морем, те кроз Гибралтар допозвала у мароканску луку Тангер. Из Танге-ра вратила се је равно у Специју. На ерегата био је међу чистиница Тома, војвода генерал, ишањ Виктори Еманујил. Војводу су савише до Америчи и по Јапану дочекали највећим одлико-вањем. У Специји приредити ће путником велико савање.

ИЗЈАВА.

Јављам поштованој публици, да сам данас одступно од власништва листа „Србдије“, ког сам се примио на кобу уредништва без никакве личне користи.

У задрузи било је на основу писменог уго-вора ово учвршћено: Оба уредника улажу један основни капитал, једнаку штећу новца; у случају добитка узима главни уредник 65%, саврединик у компанији 35%. Каса, рачуна и књига налазе се и налазе се од почетка још непрекидно и искључно у рукама и под управом главног уред-ника. До данас има уписаних претплатника: 1020, дакле је готово за цијелу годину расстанак „Ср-бдије“ обезбјеђен.

Ново власништво листа даће без сумње нужне гаранције поштованој публици.

У Бечу, 7. (19.) Новембра 1874.

Јован Стефановић Вилоски.

ИЗЈАВА.

Због неких околности истушно сам данас из уредништва листа „Србдије“.

У Бечу, 7. (19.) Новембра 1874.

Тодор Стефановић Вилоски.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Честити Србни горњо-карловачки г. Луја Петровић, побуђен писменитом мисли, да почнемо од своје стране мо могућности просвјетног на-вредовану у Пријо Гори, послао је ових дана још дил 100 комада разноврсних књига учитељској књијници.

У име свих учитеља црногорских изја-вљујем овим г. Петровићу јавно највјернију за-хвалност.

Петине, 16. Новембра 1874.

Шко. Ковачевић.

Мило Вилоски.

†

Потписана са сином својим Марком, у име своје и својих ждери и зетова, јавља тујнијем и неутуђеномјем срцем сродни-цама и пријатељима покојника, да јој је пре-мисли, незаборавном супругу односно отац и таст

Кам. БОЖО МАТКОВИЋ

дана 7. Новембра т. г. у 63 година својега живота, послао је кратког боловања, преминуо.

У исто доба изјављује најучтивљу захвал-ност како свим опћинама, прчањској и котор-ској, тако и. Високопреосв. епископу Гераси-му и осталијем мноштвовањем преточице спровода, који му при спроводу послао је по-част дати извољеше.

Па Прчању, 12. Новембра 1874.

Љубомирка удова Матко

О Г Л А С.

Дрварска фабрика на Ријечи има за продају готовијех штаца 20,000 изврсног квалитета.

Ријева, 28. Септембра 1874.

Управа.

Уредник и издавац СПМО ПОПОВИЋ.

Штећино у државној штампарији.